

Çevrimiçi Uygulamalı Sanat Derslerinin Avantaj Ve Dezavantajlarına İlişkin Öğrenci Görüşleri

Yılmaz ÇIRACIOĞLU

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Ankara, Türkiye

<https://orcid.org/0000-0003-4680-1850>

Email: y.ciracioglu@hbv.edu.tr

Türü: Araştırma Makalesi (Alındı: 21.12.2021 - Kabul: 30.01.2022)

Öz

COVID-19 Pandemi sürecinde uygulamalı sanat eğitimi yaratıcılık temelli davranış oluşturma yönünde devamlılık sağlamak durumundadır. Bu durum ise uygulamalı sanat derslerinin çevrimiçi yürütülmesinde çeşitli avantajlar ve dezavantajların görülmesine sebep olmuştur. Uygulamalı derslerin eğitim süreçlerinde kullanılan birçok teknik ve yöntemler, uzaktan eğitim sürecinde kazanımların elde edilmesine yönelik mutasyona uğramıştır denilebilir. Çeşitli açılardan incelenmesi gereken bu değişim sürecinde öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesine ihtiyaç duyulmuştur. Konu bu çerçevede değerlendirilerek, farklı yönleri ile incelenmiştir. Araştırmada veriler öğrencilere uygulanan çevrimiçi anket aracılığı ile elde edilmiştir. Araştırmada gönüllü katılım esastır. Toplam katılımcı öğrenci sayısı 127'dir. Öğrenci görüşlerinde çevrimiçi uygulamalı dersler konusunda geçmişe yönelik ifadelerin genellikle olumlu kullanılmasına karşın geleceğe dönük ifadelerin olumsuz devam etmesi pandemi sürecinin öğrenciler açısından zorlu geçtiğinin göstergesidir. Durum genel olarak değerlendirildiğinde sanat içerikli uygulamalı derslerin şartlar dahilinde avantajları olsa da pandemi süreci haricinde çevrimiçi uygulanmasının avantajları bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Covid-19 pandemisi; Sanat eğitimi; Yükseköğretim; Çevrimiçi eğitim; Uzaktan uygulamalı ders; Öğrenci görüşleri.

Student Opinions on the Advantages and Disadvantages of Online Practice Art Lessons

Abstract

During the COVID-19 Pandemic, practice art education has to provide continuity in the direction of creating creativity-based behavior. This situation has caused various advantages and disadvantages to be seen in the online practice art courses. It can be said that many techniques and methods used in the training processes of practice courses have mutated to achieve gains in the distance education process. In this process of change, which should be examined from various perspectives, there was a need to evaluate student views. The subject was evaluated within this framework and examined from different aspects. The data in the research were obtained through an online questionnaire applied to the students. Voluntary participation in research is essential. The total number of participating students is 127. Although retrospective expressions are generally used positively in student opinions about online practice courses, the negative continuation of future-oriented expressions is an indication that the pandemic process was difficult for students. When the situation is evaluated in general, although the practice courses with artistic content have advantages under the conditions, there are no advantages of online practice except during the pandemic.

Keywords: COVID-19 pandemic; Art education; Higher education; Online education; Online practice lesson; Student opinions.

Giriş

Araştırmanın bu aşamasında kuramsal temel ve ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

Gelişmiş birçok ülkede, sanat insan yaşamı için gerekli ve gelişmişliğin bir görsel yansıması olarak algılanırken, gelişmekte olan ülkelerde veya az gelişmiş ülkelerde bir lüks veya ikincil, üçüncül ihtiyaç olarak algılanabilmektedir (Salderay, 2019). Bu olumsuz algı çoğu zaman sanatın işlevsel yönünü geri plana itmektedir. Ancak genel itibarı ile değerlendirildiğinde sanat, farklı kültürlerde benzer güzellik özellikleri ile kabul görmüş bir olgu olarak belirmektedir. Burada vurgu yapılması gereken nokta kabul görmüş olması gerektiği kısımdır. Toplumların farklılıkları, töre ve adetleri, gelenekleri neticesinde şekillenen sanatın ortak alan oluşturabilme özelliği niteliğini arttırmaktadır. Öyle ki sanatın farklı değişkenler neticesinde dahi benzer yönere eğilim gösterdiği görülebilir. Bu bağlamda bakıldığında sanatın bilindik tanımlarının yanı sıra din, dil ve hatta ırk gibi değişkenlerin yönlendirmesi ile güzeli bulma çabası olduğu düşünülebilir. Bazı toplumlarda çeşitli etkiler neticesinde oluşan güzel anlayışının bir başka toplumda farklı değerlendirilebileceği açıktır. Yani ulaşılabilecek bir “güzel” olgusu görece değişir. Bu durum ise kendi içerisinde sürekli bir hareket ve devinim girdabı oluşturmaktadır. Bu devinim ise uluslararası birçok sanat anlayışında kendini tarz, üslup veya akım olarak ön plana çıkarmış ve kabul görmüştür. Bahsi geçen hareket birinci-ikinci dünya savaşı esnasında devletlerin kullandıkları afişlerde, oluşturdukları kahraman imajlarında ve bazen endüstri ürünlerinde de görülebilir. Kısacası sanatın birçok değişken neticesinde gerçekleşen bir sürekli değişim süreci olduğundan bahsedilebilir. Bu anlayıştan hareketle sanat üretiminin temelinde değişim; yeni değişkenler ışığında dönüşüm ve buna bağlı olarak yaratıcılık bulunmaktadır.

Süreç içerisinde toplumun veya kültürün gerekleri ile şekillenen sanat; her dönem kendini şekillendirecek sanatçısını; Sanatçı ise Mustafa Kemal Atatürk’ün de bahsettiği gibi alında belirecek ışığı aramaktadır. Burada bahsi geçen ışık toplum, kültür, ihtiyaçlar, teknoloji ve buna benzer diğer değişkenlerin nasıl yorumlandığı ile ilgilidir. Ortaya konulacak olan bu yaratıcı yorum öncelikle bireyin bilgi birikimi ile oluşacak, sonrasında ise fiziksel veya dijital bir nesneye dönüşecektir. Bu süreç bireysel veya toplum içerisinde farketmeksizin ülkelerin kontrolünde ilerletilmelidir. Bu noktada Çin Halk Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı’nın 2020 yılında yayımladığı pandemi süreci ile ilgili yazısında; Pandemiye bağlı acil durumun çıktılarının iyi değerlendirilerek küresel kaynaklar ile çevrimiçi eğitim ağı oluşturmak için fırsat olarak görülmesi gerekliliğinden bahsetmektedir. Bu birikimin gerçekleştirilmesinde ve fırsata dönüştürülmesinde ise eğitimin payı büyüktür. Eğitim konusu ise toplum oluşturmada önemli role sahip bir araç olarak düşünülürse yönetimlerin eğitime pandemi süreci gibi olağanüstü durumlarda ayrıca destek vermeleri gerektiği fikri oluşmaktadır. Bu anlayışı destekleyerek eleştiri sunan Sabol (2021) COVID-19 pandemisi sürecinde sanat eğitimini ele aldığı araştırmasında da bahsettiği gibi yönetimler her ne kadar destek sağlasa da içinde bulunduğumuz ve geçen pandemi sürecinde eğitim belli yönleri ile sekteye uğradığından bahsetmektedir. Sanat eğitimi bu bağlamda incelendiğinde pandemi sürecinde dahi teknoloji ve kültür çerçevesinde, özelde bireyin genelde ise toplumun ihtiyaçları gözetilerek itina ile gerçekleştirilmelidir. Bireyin yeterliliklerinin artırılması için oluşturulacak teorik öğrenme çıktıları ile birlikte uygulamanın verimli gerçekleştirilmesi de bu bağlamda önemlidir. Sanat alanında gerçekleştirilecek uygulamalardan elde edilecek verim düşünüldüğünde daha çok bire bir öğretim yöntemleri ile şekillendirilmesinin etkin öğrenme sağlandığından bahsedilebilir.

Sanat alanında etkin öğrenmeye geçmişten bu yana devam eden usta-çırak anlayışı örnek olarak gösterilebilir. Ancak içerisinde bulunduğumuz pandemi süreci gözönünde bulundurulduğunda Simamora'nın (2020) bahsettiği beş başlık halindeki etkiler belirlemektedir. Bunlar pandeminin çevrimiçi öğrenme üzerindeki sağlık etkisi, kota satın almak için finansal etki, ruh hali etkisi, wifi ağına ulaşılabilirlik ve çevrimiçi öğrenme konusunda yetersiz okul imkanları şeklinde sıralanmıştır. Bahsi geçen bu gibi sorunlar ile birlikte COVID-19 Pandemi sürecinde uygulamalı sanat eğitimi yaratıcılık temelli davranış oluşturma yönünde devamlılık sağlamak durumundadır. Bu durum ise uygulamalı sanat derslerinin çevrimiçi yürütülmesinde çeşitli avantajlar ve dezavantajların görülmesine sebep olmuştur. Uygulamalı derslerin eğitim süreçlerinde kullanılan birçok teknik ve yöntemler, uzaktan eğitim sürecinde kazanımların elde edilmesine yönelik mutasyona uğramıştır denilebilir (Çıracıoğlu, 2021). Çeşitli açılardan incelenmesi gereken bu değişim sürecinde öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesine ihtiyaç duyulmuştur. Konu bu çerçevede değerlendirilerek, farklı yönleri ile incelenmiştir.

İlgili araştırmalara ilk örnek olan Bao (2020), "COVID-19 ve Yükseköğretimde çevrimiçi öğrenme: Peking Üniversitesi Örneği" başlığı altında gerçekleştirdiği araştırmada eğitimin pandemi sürecindeki durumunu ortaya koyarak; beş aşamada sürecin nasıl kontrol edilebileceğinden bahsetmiştir. Bahsedilen bu beş aşama sırasıyla: uygunluk ilkesi, etkili öğretme, yeterli ve zamanında destek, öğrenci katılım ilkesi ve olasılık ilkesi şeklindedir.

Diğer bir ilgili araştırma Endonezya Terbuka Üniversitesi'nde gerçekleştirilmiştir. Simamora ve diğerleri tarafından 2020 yılında yapılan araştırmanın başlığı "COVID-19 Pandemi Sürecinde Yükseköğretimde Öğrenme Uygulamaları, Zorlukları ve Beklentileri: Öğretim Elemanları Bakışı ile" şeklindedir. Araştırmada çevrimiçi öğrenme sürecinin zamanla büyümeye devam ettiği, bununla birlikte öğrenci sayılarının da arttığından bahsetmektedir. Bu sebepler ile öngörülemeyecek pandemic gibi durumlara karşı önlem amaçlı çevrimiçi öğrenme sürecinin kapasitesinin ve kalitesinin artırılması gereğinden bahsedilmektedir. Öğretim elemanları görüşlerine dayalı olarak yapılandırılan araştırmada yükseköğretimin uluslararası bir eğitim anlayışı ile öğrencileri sınıf dışında da destekleyen bir öğrenme ortamı oluşturulmasından bahsetmektedir.

İlgili araştırmalara örnek olarak verilebilecek araştırmalardan biri de Saltürk ve Güngör'ün 2020 yılında gerçekleştirdikleri "COVID-19 Döneminde Öğrencilerde Topluluk Hissi ve Çevrimiçi Uzaktan Eğitimin İncelenmesi" başlıklı olanıdır. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmış ve öğrencilerin COVID-19 dönemindeki çevrimiçi uzaktan eğitim deneyimlerinin sınıf topluluk hissi ve çeşitli değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda ise öğrenci ve öğretim elemanlarının iletişim yolları, öğrencilerin faydalandıkları kaynaklar, cinsiyete göre tutumlar ve ileriye dönük beklentiler yer almıştır.

Materyal ve Metod

Bu çalışma nicel bir araştırmadır. Araştırmada veriler öğrencilere uygulanan çevrimiçi anket aracılığı ile elde edilmiştir. Veriler öğrenci görüşleri alınarak elde edileceği için araştırmaya başlamadan önce etik kurul onayı alınmıştır. Sonrasında uygulanan çevrimiçi ankette ilk iki soru demografik bilgi, sonraki on iki soru çoktan seçmeli olacak şekilde yapılandırılmıştır. Çoktan seçmeli anket sorularından elde edilen veriler araştırmanın nicel kısmını oluşturmaktadır. Araştırmada aynı zamanda geçerlik ve güvenilirliğin sağlanması için Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Etik Komisyonuna konu ile ilgili başvurulmuş ve etik kurul onayı alınmıştır. Etik kurul onayı alındıktan sonra ilgili kurumlar ile gerekli yazışmalar

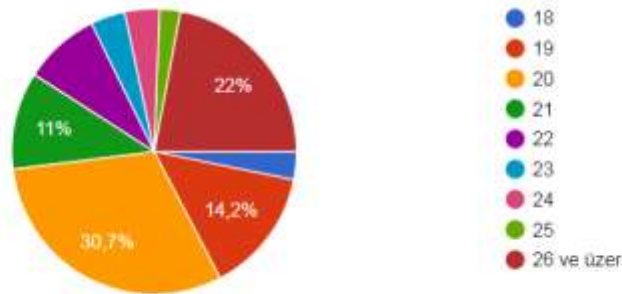
yapılmış ve bilgilendirmeler sağlanmıştır. İlgili kurumların bilgilendirilmeleri devamında Google dokümanlar alt yapısı ile hazırlanmış çevrimiçi anketler öğrencilere e-posta ile gönderilmiştir. Ayrıca ilgili bölüm akademisyenlerinin öğrenciler ile iletişime geçmeleri yoluyla ankete katılım teşvik edilmiştir. Bu yollar ile elde edilen veriler frekans yöntemi ve içerik analizi teknikleri ile değerlendirilmiştir. Araştırmanın evrenini yükseköğretim kurumlarında sanat öğretimi yapan birimlerde eğitim gören öğrenciler, örneklemini ise Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi ile Sanat ve Tasarım Fakültesi'nde eğitim alan öğrenciler arasından gönüllü olanlar oluşturmuştur. İlgili fakültelerde eğitim gören gönüllü katılımcı öğrenci sayısı 127'dir. Ayrıca araştırmanın örneklemini aynı zamanda sınırlılığını da oluşturmaktadır.

Bulgular

Elde edilen bulgular demografik bilgiler ve eğitim-öğretim bilgileri sıralamasıyla incelenmiştir. Demografik bilgiler gönüllü katılımcıların isim/rumuz, yaş ve cinsiyet bilgilerinden, eğitim-öğretim ile ilgili bilgiler ise fakülte, bölüm/program, yıl, uygulamalı ders saati toplamı, teknolojik cihaz yeterliği, alt yapı yeterliği ve katılımcıların çevrimiçi öğretime karşı tutumlarını belirleyen görüşlerden oluşmaktadır. Nicel veriler çoktan seçmeli 5'li likert tip cevaplardan oluşmaktadır. Bahsi geçen iki aşamada elde edilen veriler pasta grafikleri şeklinde görselleştirilerek, incelenmiştir.

Yaş

127 yanıt

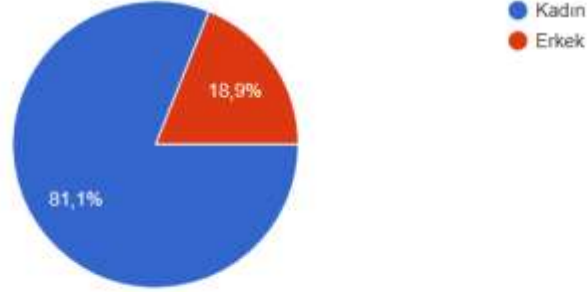
Şekil 1: Katılımcıların Yaşları.

Şekil 1'de gönüllü katılımcıların yaşları görülmektedir. Katılımcıların yaşı sırasıyla yirmi %30,7 ile çoğunluğu, yirmi altı yaş ve üzeri %22, on dokuz % 14,2, yirmi bir %11 ve diğer grubunun ise %36,1 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Diğer yaş grubu içerisinde bulunan katılımcıların yaşları ise on sekiz, yirmi iki, yirmi üç, yirmi dört ve yirmi beştir. Bu yaş aralığındaki katılımcılar tek tek incelendiğinde kayda değer bir çoğunluk oluşturulmadığı için diğer grup adı altında topluca ifade edilmişlerdir.

Cinsiyet

127 yanıt

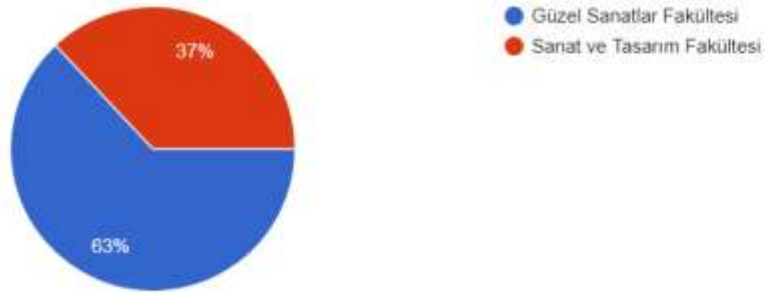

Şekil 2: Katılımcıların Cinsiyetleri.

Katılımcıların cinsiyetlerini gösteren şekil 2’de ise kadınların %81,1 oran ile çoğunlukta olduğu görülmektedir. Erkek katılımcılar ise %18,9 oran ile anketi cevapladıkları görülmektedir.

Devam edilen fakülte

127 yanıt

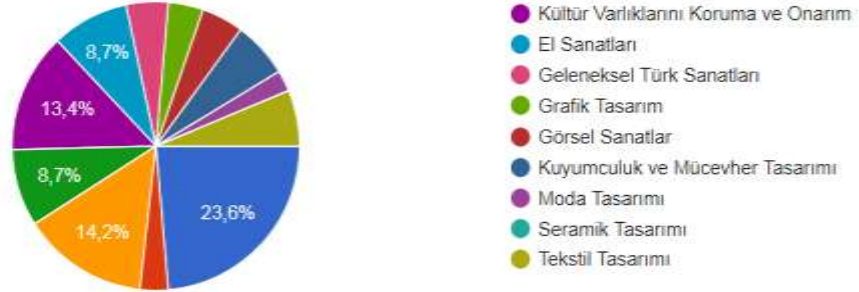
Şekil 3: Katılımcıların Devam Ettikleri Fakülte.

Şekil 3’de gönüllü katılımcıların %63’ü Güzel Sanatlar Fakültesi’ne; %37’si ise Sanat ve Tasarım Fakültesi’ne devam ettiği görülmektedir. Araştırmaya katılımcıların ağırlıkla Güzel Sanatlar Fakültesi’nden olduğu görülmektedir.

Devam edilen Bölüm

127 yanıt

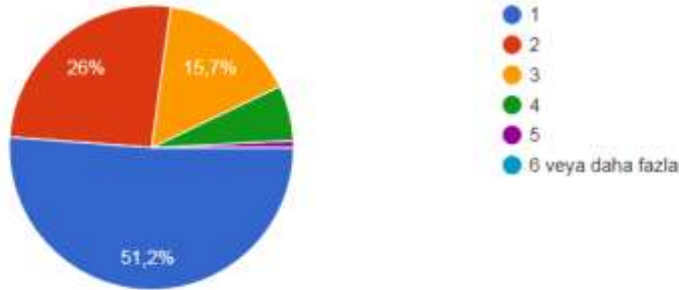

Şekil 4: Katılımcıların Devam Ettikleri Bölüm.

Katılımcıların devam ettikleri program/bölümü gösteren şekil 4'te ise sırasıyla %23,6 ile en yüksek oranda Görsel İletişim Tasarımı, %14,2 ile Resim, %13,4 ile Kültür Varlıklarını Koruma ve Onarım, %8,7 ile Heykel, yine %8,7 ile Seramik ve %31,4 oran ile diğer bölümlerde kayıtlı oldukları görülmektedir. Diğer grup içerisinde yer alan Fotoğraf ve video, Geleneksel Türk Sanatları, Grafik Tasarım, Görsel Sanatlar, Kuyumculuk ve Mücevher Tasarımı, Moda tasarımı, Seramik Tasarımı ve Tekstil Tasarımı bölümleri anlamlı bir çoğunluğu oluşturmadığı görülmektedir.

Kaç yıldır fakültede eğitim alıyorsunuz?

127 yanıt

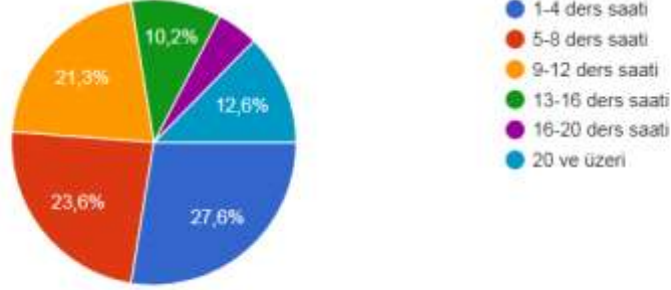
Şekil 5: Katılımcıların Eğitimlerine Devam Etme Süreleri.

Şekil 5'te katılımcıların yarıdan fazlasının (%51,2) birinci sınıf, %26'sının ikinci sınıf, %15,7'sinin üçüncü sınıf ve %7,1'inin ise dördüncü sınıf ve üzeri olduğu görülmektedir. Ayrıca şekil 5'te altı veya daha fazla yıldır fakültede eğitime devam eden katılımcı olmadığı görülmektedir.

Aktif katıldığınız haftalık uygulamalı ders saati toplamı nedir?

127 yanıt

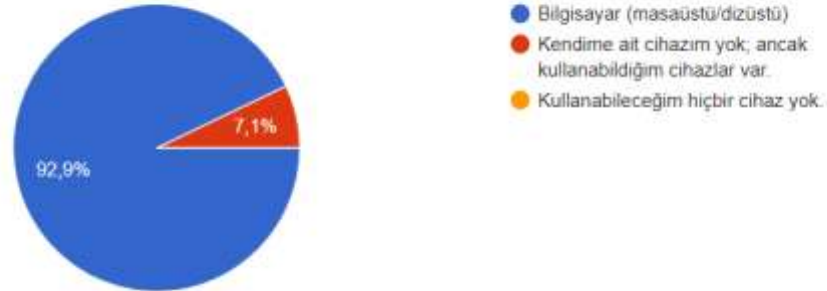

Şekil 6: Katılımcıların Haftalık Uygulamalı Ders Saati Toplamı.

Şekil 6 incelendiğinde katılımcıların %27,6'sı haftada dört saate kadar, %23,6'sı sekiz saate kadar, %21,3'ü on iki saate kadar, %12,6'sı yirmi saatten fazla, %10,2'sinin ise on altı saate kadar uygulamalı ders aldıkları görülmektedir. Yirmi saate kadar ders saati toplamı olduğunu ifade eden katılımcıların oranı ise anlamlı bir çoğunluğa ulaşamamıştır.

Çevrimiçi uygulamalı derslere katıldığınız teknoloji ürünü genellikle nedir?

127 yanıt

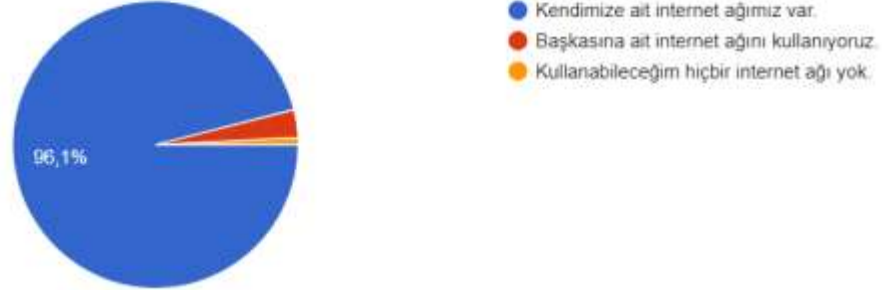
Şekil 7: Katılımcıların Çevrimiçi Dersler İçin Kullandıkları Teknoloji Ürünü.

Katılımcıların çevrimiçi uygulamalı derslere katılırken kullandıkları teknoloji ürünlerinin aidiyetini gösteren şekil 7 incelendiğinde büyük bir çoğunluğun (%92,9) kendine ait bir bilgisayar olduğunu, %7,1'inin ise kendine ait olmasa da kullanabildiği cihazların olduğunu görülmektedir. Bununla birlikte çevrimiçi derslere katılımı sağlamak amacıyla kullanabileceği hiçbir teknolojik cihaz bulunmadığını beyan eden katılımcı bulunmamaktadır.

Çevrimiçi uygulamalı derslere katıldığınız internet ağını aşağıdakilerden hangisi en iyi ifade eder?

127 yanıt

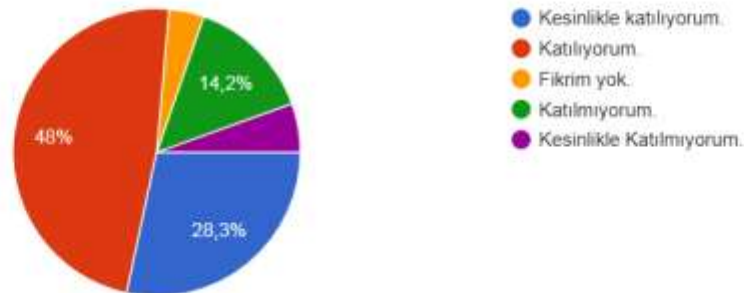

Şekil 8: Katılımcıların Alt Yapı Yeterliliği.

Şekil 8 incelendiğinde katılımcıların %96,1 gibi büyük bir çoğunluğunun internet ağı olduğu, %3,2'sinin başkasına ait internet ağını kullandığı ve %0,7'sinin ise internet konusunda herhangi bir erişimi olmadığı görülmektedir.

"Online uygulamalı derslerde akademisyenler (eğitmciler/hocalar) ile etkili iletişim kurabiliyorum." ifadesine ne oranda katılıyorsunuz?

127 yanıt

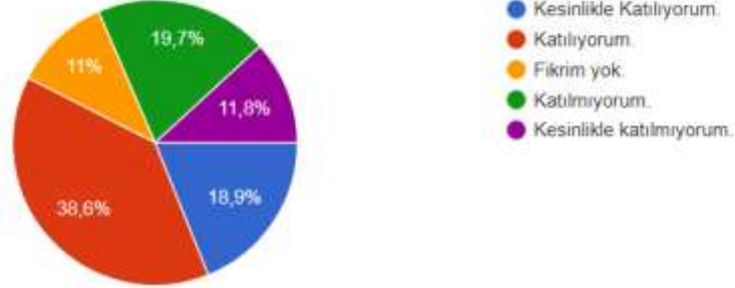
Şekil 9: Katılımcı Görüşleri.

Şekil 9 incelendiğinde katılımcılara yöneltilen "Online uygulamalı derslerde akademisyenler (eğitmciler/hocalar) ile etkili iletişim kurabiliyorum" ifadesine %48 oranla katıldıkları, %28,3 oranla vurgu yaparak katıldıkları, %14,2 oranla katılmadıkları, %5,5 oranla vurgu yaparak katılmadıkları ve %4 oranla konu hakkında fikir sahibi olmadıkları görülmektedir. Bununla birlikte akademisyenler ile çevrimiçi derslerde etkili iletişimi vurgularak kuramadığını beyan eden katılımcılar anlamlı çoğunlukta görülmemektedir.

"Online uygulamalı derslerde sunulan materyaller yeterlidir." ifadesine ne oranda katılıyorsunuz?

127 yanıt

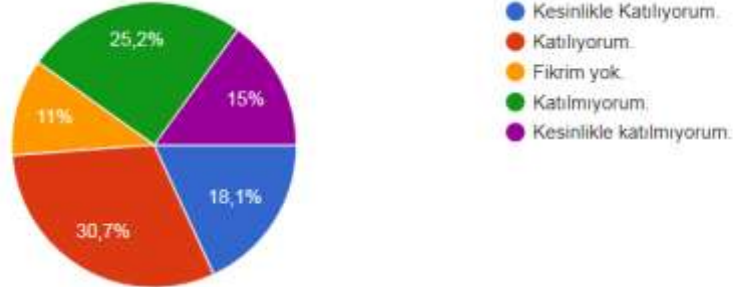

Şekil 10: Katılımcı Görüşleri.

Şekil 10 incelendiğinde katılımcılara yöneltilen "Online uygulamalı derslerde sunulan materyaller yeterlidir" ifadesine %38,6 oranla katıldıkları, %18,9 oranla vurgu yaparak katıldıkları, %19,7 oranla katılmadıkları, %11,8 oranla vurgu yaparak katılmadıkları ve %11 oranla konu hakkında fikir sahibi olmadıkları görülmektedir.

"Online uygulamalı derslerde canlı dersler anlaşılır ve yeterlidir." ifadesine ne oranda katılıyorsunuz?

127 yanıt

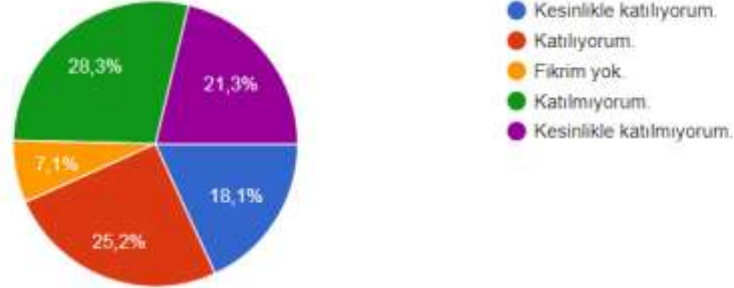
Şekil 11: Katılımcı Görüşleri.

Şekil 11 incelendiğinde katılımcılara yöneltilen "Online uygulamalı derslerde canlı dersler anlaşılır ve yeterlidir" ifadesine %30,7 oranla katıldıkları, %18,1 oranla vurgu yaparak katıldıkları, %25,2 oranla katılmadıkları, %15 oranla vurgu yaparak katılmadıkları ve %11 oranla konu hakkında fikir sahibi olmadıkları görülmektedir.

"Online uygulamalı derslerde yeterli verimi aldığımı düşünüyorum." ifadesine ne oranda katılıyorsunuz?

127 yanıt

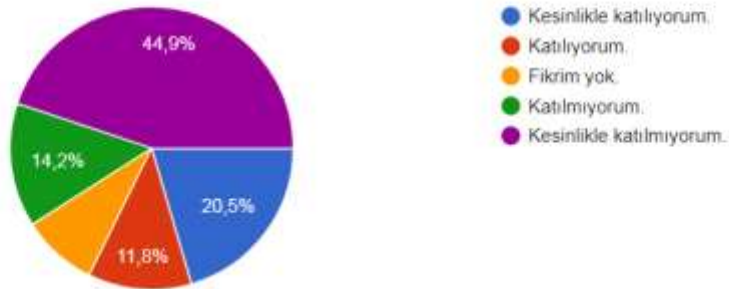

Şekil 12: Katılımcı Görüşleri.

Şekil 12 incelendiğinde katılımcılara yöneltilen "Online uygulamalı derslerde yeterli verimi aldığımı düşünüyorum" ifadesine %25,2 oranla katıldıkları, %18,1 oranla vurgu yaparak katıldıkları, %28,3 oranla katılmadıkları, %21,3 oranla vurgu yaparak katılmadıkları ve %7,1 oranla konu hakkında fikir sahibi olmadıkları görülmektedir.

"Online uygulamalı derslerin pandemi sonrasında da online yürütülmesi taraftarıyım." ifadesine ne oranda katılıyorsunuz?

127 yanıt

Şekil 13: Katılımcı Görüşleri.

Şekil 13 incelendiğinde katılımcılara yöneltilen "Online uygulamalı derslerin pandemi sonrasında da online yürütülmesi taraftarıyım" ifadesine %11,6 oranla katıldıkları, %20,5 oranla vurgu yaparak katıldıkları, %14,2 oranla katılmadıkları, %44,9 oranla vurgu yaparak katılmadıkları ve %8,6 oranla konu hakkında fikir sahibi olmadıkları görülmektedir.

Tartışma ve Sonuçlar

Çalışma tamamen orijinal bir araştırmadır. Araştırmada Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi ile Sanat ve Tasarım Fakültesi'nde 2020-2021 eğitim öğretim yılında kayıtlı öğrenciler arasından gönüllü katılan 127 öğrencinin görüşleri ve yeterlikleri, elde edilen bulgular ışığında değerlendirilmiştir. Katılımcıların büyük bir çoğunlukla genç/yetişkin ve genellikle kadınlardan oluştuğu anlaşılmaktadır.

Sanat alanının çeşitli bölümlerinden katılımcıların görüldüğü araştırmaya ağırlıklı görsel iletişim tasarımı alanı öğrencilerinin dahil olduğu ve öğrencilerin çoğunun henüz birinci sınıfa

kayıtlı oldukları görülmektedir. Ülkemizde 2020 yılı başlarında ilk vakalar ile görülmeye başlanan pandeminin çok hızlı bir reaksiyon ile eğitim öğretime yansıdığı bilinmektedir. Dolayısı ile katılımcıların yarısı yükseköğretimde yüzyüze eğitim ile hiç karşılaşmamışlardır. Bu durum katılımcıların karşılaştırma yapabilirliklerini olumsuz etkilemektedir. Ayrıca katılımcıların yarıdan fazlası haftalık uygulamalı ders saati toplamı için 1-4 ve 5-8 saat aralığı ifadesine yönelmiştir. Ancak ilgili fakültelerin ders içerikleri incelendiğinde ve katılımcıların yarıdan fazlasının birinci sınıf olduğu göz önünde bulundurulduğunda bu tercihin en az 13-16 ders saati olarak ifade edilmiş olması gerekmektedir. Bu durum ise yükseköğretimde uzaktan eğitim ile gerçekleştirilen uygulamalı derslerin yeterince anlaşılması anlamına gelmektedir. Yeterince anlaşılmayan dersler ve içerikleri ile ilgili öğrencilere düzenli aralıklar ile oryantasyon gerçekleştirilmesi önerilebilir. Alan yazın elde edilen sonuç bağlamında incelendiğinde benzerlikler görülmektedir. Gamage, Wijesuriya, Ekanayake, Rennie, Lambert ve Gunawardhana'nın 2020 yılında gerçekleştirdikleri araştırmada COVID-19 sürecinde çeşitli yükseköğretim kurumlarının laboratuvar ve atölye çalışmalarını yürütme yaklaşımları ve bu şekilde öğrencilerin öğrenme düzeyleri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışmada çevrimiçi eğitim ile öğrenciler arası sosyal etkileşim ile birlikte öğrenmede yaratıcılık ve kalıcılığın azaldığına vurgu yapılmaktadır.

Öğrencilerin teknolojik yeterlikleri ve alt yapı yeterliklerinin ise yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Ancak her ne kadar düşük olsa da bazı katılımcıların teknolojik yeterliği bulunmadığı göz önünde bulundurulmalı; buna yönelik çevrimiçi eğitim öncesinde gerekli tedbirler alınmalıdır. Bunun yanı sıra öğrencilere yöneltilen online uygulamalı derslerin niteliğine yönelik çeşitli sorulardan elde edilen cevaplar ise genellikle akademisyenler ile etkili iletişim kurabildikleri, ders içeriklerinin anlaşılması için sunulan materyallerin genellikle yeterli olduğu şeklindedir. Ancak canlı derslerin anlaşılır ve yeterli olması ve çevrimiçi uygulamalı derslerden alınan verim düşünüldüğünde öğrencilerin neredeyse yarısının olumlu fikirlere sahip olduğu görülürken; diğer yarısının bu konu hakkında olumsuz fikirlere sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, canlı ders sürelerinin düşük tutulması, öğrencilerin ders esnasında akademisyen ile birebir konuşamaması ve yazılı iletişimin sözlü ifade gibi zengin olmamasından kaynaklı olduğu sonucunu doğurmaktadır. Bu bağlamda incelendiğinde üniversiteler veya yönetimler tarafından hazırlanan veya kullanıma sunulan programların ihtiyaçları tam manası ile giderebildiğinden emin olmak gerekmektedir. Hildebrandt'ın COVID-19 sürecinde sanat öğrencilerinde yaratıcılık ve dayanıklılık durumlarını ele aldığı açıklamaları göz önünde bulundurulduğunda alan yazın ile benzerlikler olduğu görülmektedir. Çevrimiçi öğretim ve bu süreçte kullanılacak öğretim yöntemlerinin sınırlılığı öğrenme ve buna bağlı olarak yaratıcılığı olumsuz yönde etkilediğinden bahsetmektedir. Bu durum ise öğrenciler üzerinde baskı oluşturarak dayanıklılıklarını esnettiğini ifade ettiği görülmektedir.

Araştırmada geleceğe yönelik öğrenci fikirlerinin ise büyük bir çoğunlukla uygulamalı derslerin çevrimiçi devam etmemesi gerektiği yönündedir. Öğrenci görüşlerinde çevrimiçi uygulamalı dersler konusunda geçmişe yönelik ifadelerin genellikle olumlu kullanılmasına karşın geleceğe dönük ifadelerin olumsuz devam etmesi pandemi sürecinde öğrenmenin öğrenciler açısından zorlu geçtiğinin göstergesidir. Durum genel olarak değerlendirildiğinde sanat içerikli uygulamalı derslerin şartlar dahilinde avantajları olsa da pandemi süreci haricinde çevrimiçi uygulanmasının avantajlarının olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Buna benzer araştırmaların bulunduğu alan yazın incelendiğinde sonuçlarda benzerlikler görülmektedir. Sarıbaş ve Meydan'ın (2020) gerçekleştirdiği araştırmada coğrafya bölümüne

devam eden öğrencilerin çevrimiçi öğrenmeye karşı tutumları incelenmiş ve öğrencilerin teknolojik alt yapı yeterliği ve hazırbulunuşluk düzeylerinin neticesinde çevrimiçi öğrenmeye karşı düşük tutum içerisinde oldukları sonucu ortaya çıkmıştır. Bu durum yükseköğretimde öğrencilerin genellikle çevrimiçi öğrenmeye karşı olumsuz yaklaşıklarını göstermektedir.

Yüksek Öğretim Kurumu'nun kararı ile 2021/2022 eğitim öğretim yılında üniversitelerde en az derslerin %40'ının çevrimiçi gerçekleştirileceği bilinmektedir. Gerçekleştirilecek çevrimiçi derslerin öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi sonucunda elde edilecek sonuçların pandemi sürecindeki ile karşılaştırılması önerilebilir. Ayrıca konu ile ilgili deney-kontrol grubu oluşturularak uygulanacak bir araştırma konunun daha derin incelenmesine fayda sağlayabilir. Bununla birlikte çevrimiçi dersler öncesinde öğrencilerin teknolojik yeterlikleri bir şart olarak düşünülebilir ve sadece gerekleri yerine getiremeyen öğrencilerin yüzyüze eğitime kabul edilmesi sağlanabilir. Bu şekilde atılacak bir adım yükseköğretimde daha seyrek sınıfların oluşturulması ve daha etkili öğrenmenin gerçekleştirilmesine olanak sağlayabilir. Bununla birlikte öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyleri çeşitli yöneleri ile incelenerek eğitimin birkaç farklı seçenek ile öğrenciye sunulmasından yarar elde edilebilir. Öğrenci görüşlerinden hareketle uygulamalı derslerin yüzyüze gerçekleştirilmesi ihtiyacı açıktır. Ancak pandemi koşullarında çevrimiçi eğitimin olabileceği fikrine sahip olan katılımcıların sağlıklarını düşündükleri; bu sebeple yüzyüze eğitim ortamlarında öğrencileri rahatlatıcı önlemlerin alınmış olması öğrenmeyi de olumlu etkileyebilecektir.

KAYNAKLAR

Bao, W. (2020). COVID-19 and online teaching in higher education: A case study of Peking University. *Hum Behav & Emerg Tech*, 2, 113-115. <https://doi.org/10.1002/hbe2.191>

Çıracıoğlu, Y. (2021). Covid-19 Pandemisi Süreci Yükseköğretimde Çevrimiçi Desen Öğretimi. *Eğitimde Yeni Normlar-II Uluslararası Covid-19 e-Kongresi Bildiri Metinleri Kitabı*, 21-23 Haziran 2021 içinde (s.576-583). Artvin, Türkiye.

Gamage, K A A., Wijesuriya, D I., Ekanayake, S Y., Rennie, A E W., Lambert, C G., Gunawardhana, N. (2020). Online Delivery of Teaching and Laboratory Practices: Continuity of University Programmes during COVID-19 Pandemic. *Education Sciences*, 10, 291; doi:10.3390/educsci10100291

Hildebrandt, M. (2021) Creativity and Resilience in Art Students During COVID-19. *Art Education*, 74:1, 17-18, DOI: 10.1080/00043125.2020.1825597

Ministry of Education of the People's Republic of China (2020). Coronavirus pushes education online. http://www.moe.gov.cn/srcsite/A08/s7056/202002/t20200205_418138.html adresinden 11 Eylül 2021 tarihinde erişilmiştir.

Sabol, F R. (2021). Art education during the COVID-19 pandemic: the journey across a changing landscape. *Art Education Policy Review*, DOI: 10.1080/10632913.2021.1931599

Salderay, B. (2019). Güzel Sanatlar Fakültelerinde Okuyan veya Mezun Kişilerin Görüşlerine Göre Alana Yönelik Kaygı Düzeyleri. *Sanat ve Tasarım*, 1 (24), 321-337.

Saltürk, A., Güngör, C. (2020). COVID-19 Döneminde Öğrencilerde Topluluk Hissi ve Çevrimiçi Uzaktan Eğitimin İncelenmesi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları*, 9 (5), 4204-4221.

Sarıbaş, M., Meydan, A. (2020). Coğrafya bölümü öğrencilerinin çevrimiçi öğrenmeye karşı tutumları. *Türk Coğrafya Dergisi*, 76, 95-106. DOI: 10.17211/tcd.811297.

Simamora, R M. (2020). The Challenges of Online Learning during the COVID-19 Pandemic: An Essay Analysis of Performing Arts Education Students. *Studies in Learning and Teaching*, 1 (2), 86-103.

Simamora, R M., de Fretes, D., Purba, E. D., Pasaribu, D. (2020). Practices, Challenges, and Prospects of Online Learning during COVID-19 Pandemic in Higher Education: Lecturer Perspectives. *Studies in Learning and Teaching*, 1 (3), 185-208.